

A Bokor Közösség első nemzedékének egyik legkiemelkedőbb egyénisége volt **Benyhe Jánosné Bolarics Andrea** (1931-1993), számunkra persze csak „Andi” vagy „Andi néni”.

Elköltözésének 20. évfordulója alkalmából azt az elmélkedését idézzük fel, amely a Karácsonyi Ajándék 1983/1-es kötetében jelent meg.

Három közösség

Elmélkedés „a sertésekbe űzött ördögökről”
(Mt 8,28-34; Mk 5,1-20; Lk 8,26-39)

Nehéz téma, és talán nem is aktuális! Már-már félretettem, hogy valami mást keressek, de a szöveg rabul ejtett, nem tudtam szabadulni tőle. Máté leírása után Márk és Lukács párhuzamos részeit is elolvastam, s már bizonyos voltam benne: alapigazságokra akar tanítani az Úr.

A szinoptikusok beszámolója

Hogy mennyire fontos anyaga lehetett ez a téma az apostoli igehirdetésnek, arra az is bizonyíték, hogy mind a három szinoptikus evangélium feldolgozza. Máté híradása a legrövidebb: hat versben, hat mozzanatban számol be az eseményekről.

1. Jézus a Tízvároshoz tartozó, pogányok lakta gadarai tartományban két riasztó külsejű ördögössel találkozik.

2. A megszállottakban lakó ördögök megszólítják Jézust, s arra kérik, hogy legalább az arra legelésző sertéskondában adjon számukra életteret, ha már az embereket nem tarthatják megszállva továbbra is.

3. Jézus beleegyezik.

4. A hatás irtózatos: a megszállott sertéskonda mind egy szálig a tóba vész.

5. A kanászok megvizik a városba az emberek csodás gyógyulásának és a sertések rettentő pusztulásának a hírét.

6. Az odacsődülő gadaraiak arra kérik Jézust, hogy távozzék el tőlük.

Márk és Lukács tudósítása terjedelmesebb. Bár csak egy megszállott mutatnak be, de ennek félelmes elvadultságát, fékezhetetlen és önpusztító erejét részletesebben írják le, s beszámolnak gyógyulás utáni állapotáról, tetteiről is.

A műfaj és a mondanivaló

Vajon valóságos esemény a sertésekbe űzött ördögök története, vagy csupán példázat? Nehéz volna eldönteni. De ez talán nem is annyira lényeg-

ges kérdés, mert Isten üzenetét bármely szentírási műfaj közvetítheti, ha valóban Isten üzenetének tekintjük.

Mire akar tanítani Jézus ezzel a kis-sé problematikus, sőt talán groteszknak is mondható történettel? Groteszk, mert vannak benne félelmes és nevetséges elemek is. A Sátán pusztító hatása félelmes, a sertésekbe masírozó ördögök rajzában pedig van valami komikus. A groteszkben jelentkező kontraszt azonban szemléletes, szuggesztív hatású; pusztán művészi szempontból is rendkívül alkalmas a lényegi mondanivaló kiemelésére. Ez a megoldás is azt mutatja, hogy Jézus alapvető fontosságú ismereteket akar itt tanítványainak – s minden idők tanítványainak is – átadni a Sátánról, az emberről és az Istenről, s azokról a közösségi törekvésekről, amelyek minden létezőre jellemzőek.

A Sátán

Előbb-utóbb az ember kénytelen rádöbbenni, hogy a Gonosz a világban jelenlévő valóság. Tapasztalati tény, hogy van – még akkor is, ha másokban könnyebb felismerni, mint önmagunkban. Lényegi vonásairól, mibenlétéről azonban különbözőek a vélemények. A XX. század átlagembere csak mosolyogni tud, ha ördögről hall, ugyanakkor nagymestere a különböző személyekben, közösségekben, társadalmi rendszerekben jelentkező Rossz éles leleplezésének. A Biblia személyes létezőnek mutatja be a Sátánt: értelemmel, érzellemmel, akarattal rendelkező lénynek. Ebben a történetben is megismerésük szerepel, még meg is szólal.

Értelme, okossága nem lebecsülendő. Sokat tud nemcsak az emberről, hanem Istenről is. Tudja, hogy Isten szabad szellemi létet adott neki, módja van rá, hogy befolyást gyakoroljon arra, akire tud. Szó sincs azonban arról, hogy mindentudó lenne. Bizony-

talán abban, hogy Jézus meghagyja-e a szabadságát. Erre utal Jézushoz intézett kérdése: „Azért jöttél, hogy *idő előtt* győtorj engem?” Mivel felismeri Isten Fiát, azt is elképzelhetőnek tartja, hogy Jézus nemcsak elvi, hanem egyre inkább gyakorlati győzelmet is arat rajta. Tisztában van vele, hogy éppúgy alárendeltje Jézusnak, mint az Atyának.

A Sátán nemcsak értelmi, hanem *érzelmi lény* is. Vannak vágyai: kapcsolatokat szeretne teremteni. A félelem érzése is jellemző rá. Félt a magányos, kietlen pusztaságtól, s attól a gyöttrődéstől, amit végső veresége jelent majd számára.

Akarati vonásai a lényegéből következnek. Úgy jelenik meg itt ugyanis, mint sokaság (légió), amelynek az a legfőbb törekvése, hogy más létezőkkel is közösséget teremtsen. Képes is a közösségteremtésre – természetesen a saját lényege, saját szándékai szerint. A Sátán fő jellemvonása hatásában, gyümölcseiben mutatkozik meg leginkább. Az embert magányossá, félelmissé, pusztítóvá, önpusztítóvá, szinte élő halottá teszi (olyanná, aki a sírboltokban él). Igazi ereje az emberi javak megsemmisítésében látható; az általa megszállott sertéseket valóban a pusztulásba kergeti.

A sátáni negatív közösség a pusztításra szövetkezik. Az emberrel s az emberalatti létezőkkel kapcsolatba tud kerülni. Egyedül Istennel nem képes közösséget teremteni.

Az ember

Az embert árnyaltan, sokszínűen jellemzi Jézus e történetben. Egy személyben két típust is meg tud mutatni: a megszállottat és a meggyógyítottat. A harmadik embertípust nem egyetlen személy, hanem a gadaraiak képviselik.

A megszállott

A megszállott (illetve megszállot-tak) előtörténetét nem ismerjük. Nem tudjuk, miként jutott ebbe az állapotba, csak annyi biztos, hogy régóta szenved már a Sátán rabságában. Ember nem segíthet rajta. Úgy tűnik, egyedül Jézusnak van hatalma megszabadítani az embert. Mégis, némi szerepe az embernek is van a szabadulásban. Magának a betegnek is, és az ismerőseinek is. Ez a megszállott is feltehetőleg emberi segítséggel kerülhetett közelebb a gyógyuláshoz. Többen is kísérletet tettek rá, hogy visszatérítsék az emberi társadalomba. Eközben beszélhetek neki Jézus gyógyító erejéről. Közvetve segítettek neki abban, hogy mégiscsak kimerészkedett a gadarai útra, ahol öszszetalálkozott Jézussal. A gadarai ördögösben élt a hit csírája, amelyet emberi segítséggel meg tudott őrizni. Ez a Sától megnyomorított emberi roncs is képes volt a hitnek minden emberi szónál többet érő gesztusára: szabadulásvágyát azzal fejezte ki, hogy leborult Jézus lábai elé.

A meggyógyított

A megszállott mustármagnyi hite elég volt ahhoz, hogy Jézus megszabadítsa a Gonosz rabságából. Újjá-született, meggyógyult. Többé már nem fél, tőle sem félnek, egészséges tagja az emberi közösségnek. De ennél végtelenül többet ér az, hogy az Istennel kerülhetett közösségbe. Jézus csodája megerősítette a hitét. S a gyógyulás után rögtön kiállja az első próbatételt. Szép jellemvonása, hogy nem sértődik meg, amikor Jézus nem engedi a Tizenkettő körébe kerülni. Csak hála volt a szívében, bizalom és szeretet. S aki szeret, az nem sértődik meg. Viszonzásul Jézustól azonnal más feladatot kap: azt, hogy otthonában tegyen tanúságot Isten jóságáról. Készséges, sőt lelkesen vállalja a küldetést. Ez abból is látszik, hogy nemcsak övéi körében, hanem szerte a Tízvárosban mindenütt hirdeti Jézus szabadító erejét. Megvalósította azt, amire mindnyájan áhítozunk: Isten tanúja lett a történelemben.

A gadaraiak

Az átlagembert a gadaraiak képviselik. Azoknak a népes táboraiba tartoznak, akik még nem szembesültek a végső értékkel. Életüket látszólag nem befolyásolja sem az Isten, sem a Sátán. Saját javaikat tekintik a legbecsebb kincsnek. Jézus csodája nem hatol el igazán a szívéig. Szinte közbönsően veszik tudomásul a meg-

szállott gyógyulását, nem rendülnek meg tőle. Miért? Ennyire elvetemültek? Talán nem, csak rájuk is érvényes Jézus megállapítása: „ahol a kincsöd, ott a szíved”. Életük csúcser-tékének, sertéseiknek a pusztulása vakká teszi őket. Talán nem minden dilemma nélkül, de végül is elküldik Jézust. Kemény csattanója, fájdalmas igazsága ez a történetnek: sok ember még csodát tapasztalva sem akar Isten közösségébe kerülni.

Az Isten

Istenről kevés szóval is sokat tud mondani ez a történet. Sejtetni engedi a Szentháromság belső életének lényegét: a szeretet hatalmát. Jézus szabadító jóságában az Atya hatalma és irgalma érvényesül. Ő és az Atya egyek a szabad szeretet életadó Lelkének erejében, közösségében. Az isteni szeretet közösséget akar teremteni az emberrel. Mi jellemző erre a szeretetre?

- Szabad szeretet ez, mert meg-hagyja teremtményei döntési jogát.
- Kezdeményező szeretet ez, mert elébe megy a rászorulónak.
- Figyelő szeretet ez, mert hall-gat a másakra.
- Tanító szeretet ez, mert érték-felismerésre nevel.
- Irgalmas szeretet ez, mert gyó-gyít és megbocsát.
- Igényes szeretet ez, mert ál-do-zatot kíván.
- Vonzó szeretet ez, mert Isten karjába vezet.
- Küldő szeretet ez, mert meg-nyit mások felé.
- Életadó szeretet ez, mert közös-séget teremt.

Isten és ember

Van egy alapfeltétele annak, hogy az ember szeretetközösségek építésével bekapcsolódhasson az Isten sze-retetközösségébe: az, ha Istenhez ha-sonlóan *ellene mond a Sátán közös-ségi törekvéseinek*. Mindenekelőtt ezt akarja a szívünkbe vésni Jézus az ör-dögtől megszállott sertések sorsának bemutatásával. A Gonosz pusztító hatását ennél megrázóbban, szemlé-letesebben nemigen lehetett volna bemutatni. S ha a disznók netán a meg-vetett, bűnös embert is jelképezik, ak-kor egészen egyértelmű ez a jézusi tanítás: még a zsidók által tisztátalan-nak tartott disznók sem akarnak a Sá-tánnal együtt élni, s inkább vállalják a fizikai pusztulást, mint a közösséget az ördöggel. A „készebb vagyok meghalni, mint Téged megbántani”

radikalizmusára van szükségünk. Ha az ember elborzad a sátáni rabság pusztító hatásától, könnyebben rátér a „gadarai útra”, arra az útra, ahol a szabadítóval találkozik. S aki nem félti „sertéseit”, az soha nem fogja el-küldeni Jézust, hanem igent mond Is-ten és ember közösségére. Aki önkén-tesen Isten rabja lesz, az nem él ma-gányosan, elvadultan, félelemben, hanem ellene mondvá a személyi és a kitágított önzésnek, kapcsolatot, kö-zösséget teremt Isten közösségének erejében embertársaival is. Képes lesz rá, hogy barátokat szerezzen nemcsak a hamis mammon által, ha-nem a hamis mammon világából is. A barátság az első fázisa nyilvánva-lóan a kapcsolatteremtés. Barátság csak úgy alakulhat ki, ha képes va-gyok a kapcsolatteremtésre. Nincs rendben a jézusi élettem, van még bennem valami ördögi, ha elhidegül-nek a kapcsolataim, s ha nem azzal a vággyal és készséggel vagyok jelen a világban, hogy valakiket megnyerjek Isten közösségének.

A másik szembetűnő jele annak, hogy igent mondtam az Isten közös-ségére, *ha nem félek*. Nehezen szaba-dul meg az ember a különböző félel-meitől. A félelem legyőzésének útja sokszor hosszú és kanyargós. Ahhoz, hogy valamikor bátran nézhessek szembe még az oroszánokkal is, ap-róbb félelmeimet is le kell tudnom győzni. Mindenekelőtt legyen bátor-ságom az embert megszólítani. Aki fél az emberektől, az nem tud igazán barát lenni. Jézus barátkozásai is rendre megszólításokkal, kezdemé-nyező kérdésekkel indultak. A jó kér-déstechnika kialakítása akkor nem pusztán „technika”, ha a másik iránti figyelem, érdeklődés, felelősség, se-gítő szándék, vagyis a szeretet moti-válja. A bátortalanság, a félelem le-győzése s a jó kapcsolatteremtési készség persze nem elegendő a barát-sághoz, sőt, a figyelmességre, segít-ségre, szeretetszolgálatra irányuló szándékunk sem. De mindenképpen az alapja. További útját jelzik azok a sa-játságok, amelyekre fölfigyelhet-tünk az evangéliumi szakasz istenké-pének jellemzőiben: szabad és kezde-ményező, figyelő és tanító, irgalmas és igényes, vonzó és küldő, életadó, sőt örök életet is adó szeretetre kell törekednünk ahhoz, hogy állhatato-sak tudjunk maradni a barátságban. Ilyen igaz barátságok nélkül, bár-mennyire is vágyik rá, Isten sem tud tartós barátságot, közösséget teremte-ni az emberrel.